

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

13 noiembrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală – Armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională – Directiva 2001/29/CE – Domeniu de aplicare – Articolul 2 – Drepturi de reproducere – Noțiunea «operă» – Gustul unui produs alimentar”

În cauza C-310/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Curtea de Apel din Arnhem-Leeuwarden, Țările de Jos), prin decizia din 23 mai 2017, primită de Curte la 29 mai 2017, în procedura

Levola Hengelo BV

împotriva

Smilde Foods BV,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Vilaras (raportor), E. Regan, T. von Danwitz și doamna C. Toader, președinți de cameră, domnii A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, M. Safjan, C. G. Fernlund, C. Vajda și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 iunie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Levola Hengelo BV, de S. Klos, de A. Ringnalda și de J. A. K. van den Berg, advocaten;
- pentru Smilde Foods BV, de T. Cohen Jehoram și de S. T. M. Terpstra, advocaten;
- pentru guvernul olandez, de C. S. Schillemans, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de D. Segoin și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de P. Gentili, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: neerlandeza.

- pentru guvernul Regatului Unit, de G. Brown și de Z. Lavery, în calitate de agenți, asistate de N. Saunders, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de J. Samnadda și de F. Wilman, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 iulie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea noțiunii „operă” în sensul Directivei 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Levola Hengelo BV (denumită în continuare „Levola”), pe de o parte, și Smilde Foods BV (denumită în continuare „Smilde”), pe de altă parte, cu privire la pretinsa încălcare de către Smilde a unor drepturi de proprietate intelectuală aparținând Levola referitoare la gustul unui produs alimentar.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Articolul 1 din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea care rezultă din modificarea din 28 septembrie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”), prevede:

„Țările cărora li se aplică prezenta convenție sunt constituite în Uniunea pentru protecția drepturilor autorilor asupra operelor lor literare și artistice.”

- 4 Potrivit articolului 2 alineatele (1) și (2) din Convenția de la Berna:

„(1) Termenul *opere literare și artistice* cuprinde toate lucrările din domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi modul sau forma de exprimare, precum: cărțile, broșurile și alte scrieri; conferințele, alocuțiunile, predicile și alte opere de aceeași natură; operele dramatice sau dramatico-muzicale; operele coregrafice și pantomimele; compozițiile muzicale cu sau fără cuvinte; operele cinematografice, cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog cinematografiei; operele de desen, de pictură, de arhitectură, de sculptură, de gravură, de litografie; operele fotografice, cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog fotografiei; operele de artă aplicată; ilustrațiile, hărțile geografice; planurile, crochiurile și operele plastice referitoare la geografie, la topografie, la arhitectură sau la științe.

(2) Se rezervă totuși legislațiilor țărilor Uniunii dreptul de a dispune că operele literare și artistice sau una ori mai multe categorii dintre ele nu sunt protejate, atâta timp cât nu au fost fixate pe un suport material.”

- 5 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din Convenția de la Berna, autorii operelor literare și artistice protejați prin această convenție beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza reproducerea operelor menționate, în orice mod și sub orice formă ar fi.

- 6 Potrivit articolului 9 din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, cuprins în anexa 1 C la Acordul privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994 și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994, privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO 1994, L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3) are următorul conținut:

„(1) Membrii trebuie să respecte articolele 1-21 din [Convenția de la Berna] și anexa la respectiva convenție. [...]

(2) Protecția dreptului de autor se extinde asupra expresiilor, și nu asupra ideilor, procedurilor, metodelor de funcționare sau conceptelor matematice în sine.”

- 7 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996 la Geneva Tratatul OMPI privind drepturile de autor, care a intrat în vigoare la 6 martie 2002. Acest tratat a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO 2000, L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212, denumit în continuare „Tratatul OMPI privind drepturile de autor”). Potrivit articolului 1 alineatul (4) din tratatul menționat:

„Părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 și anexei la Convenția de la Berna.”

- 8 Articolul 2 din același tratat prevede:

„Protecția privind dreptul de autor se întinde doar asupra expresiilor, nu și asupra ideilor, procedurilor, metodelor de funcționare sau conceptelor matematice ca atare.”

Dreptul Uniunii

Directiva 2001/29

- 9 Articolele 1-4 din Directiva 2001/29 conțin următoarele dispoziții:

„Articolul 1

Domeniu de aplicare

(1) Prezenta directivă reglementează protecția juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe în cadrul pieței interne, acordând o atenție specială societății informaționale.

(2) Cu excepția cazurilor menționate la articolul 11, prezenta directivă lasă intacte și nu aduce în niciun fel atingere dispozițiilor [de drept al Uniunii] privind:

- (a) protecția juridică a programelor pentru calculator;
- (b) dreptul de închiriere, dreptul de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale;
- (c) dreptul de autor și drepturile conexe privind difuzarea programelor prin satelit și retransmisia prin cablu;
- (d) durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe;

(e) protecția juridică a bazelor de date.

Articolul 2

Dreptul de reproducere

Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[...]

Articolul 3

Dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate

(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

[...]

Articolul 4

Dreptul de distribuție

(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.

[...]”

- 10 Articolul 5 din Directiva 2001/29 prevede o serie de excepții și de limitări de la drepturile exclusive conferite autorilor asupra operelor lor prin articolele 2-4 din această directivă.

Regulamentul de procedură al Curții

- 11 Articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții prevede:

„Pe lângă textul întrebărilor adresate Curții cu titlu preliminar, cererea de decizie preliminară trebuie să cuprindă:

- (a) o expunere sumară a obiectului litigiului, precum și a faptelor pertinente, astfel cum au fost constatate de instanța de trimitere, sau cel puțin o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările;
- (b) conținutul dispozițiilor naționale care ar putea fi aplicate în speță și, dacă este cazul, jurisprudența națională pertinentă;

- (c) expunerea motivelor care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care instanța de trimitere o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal.”

Dreptul neerlandez

- 12 Articolul 1 din Auteurswet (Legea privind dreptul de autor) prevede:

„Dreptul de autor este, sub rezerva limitărilor prevăzute de lege, dreptul exclusiv al autorului unei opere literare, științifice sau artistice sau al succesorilor săi în drepturi de a publica și de a reproduce această operă.”

- 13 Articolul 10 alineatul 1 din Legea privind dreptul de autor are următorul cuprins:

„Opere literare, științifice sau artistice în sensul prezentei legi înseamnă:

- 1) cărți, broșuri, ziare, periodice și orice alte scrieri;
- 2) opere dramatice și dramatico-muzicale;
- 3) conferințe și alocuțiuni;
- 4) opere de coreografie și de pantomimă;
- 5) opere muzicale cu sau fără text;
- 6) opere de desen, de pictură, de arhitectură, de sculptură, litografii, gravuri și alte culegeri;
- 7) hărți geografice;
- 8) planuri, schițe și prezentări plastice legate de arhitectură, de geografie, de topografie și de alte științe;
- 9) opere fotografice;
- 10) opere cinematografice;
- 11) opere de artă aplicată și desene și modele industriale;
- 12) programe pentru calculator și materialul pregătitor

și, în general, orice produs din domeniul literar, științific sau artistic redat în orice mod și în orice formă.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 14 „Heksenkaas” sau „Heks’nkaas” (denumit în continuare „Heksenkaas”) este o brânză tartinabilă ce conține smântână și ierburi aromatice, creată de un comerciant cu amănuntul de legume și produse proaspete neerlandez în anul 2007. Printr-un contract încheiat în cursul anului 2011, creatorul ei a transferat către Levola drepturile sale de proprietate intelectuală cu privire la acest produs, în schimbul unei redevențe calculate în funcție de cifra de afaceri realizată din vânzarea lui.

- 15 La data de 10 iulie 2012, s-a acordat un brevet pentru procedura de fabricare a produsului Heksenkaas.
- 16 Începând cu luna ianuarie a anului 2014, Smilde fabrică un produs denumit „Witte Wievenkaas”, pentru un lanț de supermarketuri din Țările de Jos.
- 17 Levola a dat în judecată Smilde la rechtbank Gelderland (Tribunalul din Gelderland, Țările de Jos), întrucât a considerat că fabricarea și vânzarea Witte Wievenkaas îi încalcă drepturile de autor asupra „gustului” Heksenkaas.
- 18 După ce a indicat astfel că, din punctul său de vedere, dreptul de autor asupra unui gust face trimitere la „întreaga impresie creată asupra simțului gustativ prin consumul unui produs alimentar, inclusiv prin senzația percepută în gură prin simțul tactil”, Levola a solicitat rechtbank Gelderland (Tribunalul din Gelderland) să constate, pe de o parte, că gustul Heksenkaas constituie o creație intelectuală proprie fabricantului său și beneficiază, în consecință, de protecție în temeiul dreptului de autor în calitate de operă, în sensul articolului 1 din Legea privind dreptul de autor, și, pe de altă parte, că gustul produsului fabricat de Smilde constituie o reproducere a acestei opere. De asemenea, ea a solicitat aceleiași instanțe să oblige Smilde să înceteze să îi încalce dreptul de autor, în special să înceteze fabricarea, achiziționarea, vânzarea și orice alt tip de comercializare a produsului denumit „Witte Wievenkaas”.
- 19 Prin hotărârea din 10 iunie 2015, rechtbank Gelderland (Tribunalul din Gelderland) a considerat că, fără a fi necesar să se pronunțe dacă gustul Heksenkaas este susceptibil să fie protejat în temeiul dreptului de autor, pretențiile Levola trebuie în orice caz respinse din moment ce nu a precizat ce elemente sau combinații de elemente ale gustului Heksenkaas i-ar conferi acestuia un caracter propriu original și o notă individuală.
- 20 Levola a formulat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere.
- 21 Instanța de trimitere consideră că problema centrală care se pune în cauza principală este aceea dacă gustul unui produs alimentar poate fi protejat prin dreptul de autor. Ea adaugă că părțile din cauza principală susțin poziții diametral opuse cu privire la această chestiune.
- 22 Potrivit Levola, gustul unui produs alimentar poate fi calificat drept operă literară, științifică sau artistică protejată prin dreptul de autor. Levola se bazează prin analogie în special pe hotărârea din 16 iunie 2006, Lancôme (NL:HR:2006:AU8940), pronunțată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), în care s-a admis, în principiu, posibilitatea de a recunoaște un drept de autor asupra mirosului unui parfum.
- 23 În schimb, potrivit Smilde, protecția gusturilor nu este conformă cu sistemul dreptului de autor care privește doar creațiile vizuale și sonore. Pe de altă parte, caracterul perisabil al unui produs alimentar și caracterul subiectiv al percepției gustative s-ar opune calificării gustului unui produs alimentar drept operă protejată prin dreptul de autor. În plus, drepturile exclusive de proprietate intelectuală ale autorului unei opere și limitările de la acestea sunt în practică inaplicabile în cazul gusturilor.
- 24 Instanța de trimitere arată că Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) a exclus în mod categoric posibilitatea protejării unui miros prin dreptul de autor mai ales în hotărârea sa din 10 decembrie 2013 (FR:CCASS:2013:CO01205). Jurisprudența instanțelor naționale supreme din Uniune ar fi, așadar, divergentă în ceea ce privește problema, similară celei care se pune în prezenta cauză cu care este sesizată instanța de trimitere, a protecției unui miros prin dreptul de autor.

25 În aceste condiții, Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Curtea de Apel din Arnhem-Leeuwarden, Țările de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) a) Dreptul Uniunii se opune protecției gustului unui produs alimentar – în calitate de creație intelectuală proprie a autorului – prin dreptul de autor? În special:
- b) Faptul că noțiunea «opere literare și artistice» de la articolul 2 alineatul (1) din Convenția de la Berna, care este obligatorie pentru toate statele membre ale Uniunii, cuprinde «toate lucrările din domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi modul sau forma de exprimare», însă exemplele menționate la această dispoziție se referă numai la creații care pot fi percepute vizual și/sau acustic se opune protecției prin dreptul de autor?
- c) Caracterul (posibil) perisabil al unui produs alimentar și/sau caracterul subiectiv al percepției unui gust se opun unei calificări a gustului unui produs alimentar ca operă protejată prin dreptul de autor?
- d) Sistemul drepturilor exclusive și al limitărilor, astfel cum este reglementat la articolele 2-5 din Directiva 2001/29, se opune protecției gustului unui produs alimentar prin dreptul de autor?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare litera a):
- a) Ce condiții trebuie îndeplinite pentru ca gustul unui produs alimentar să beneficieze de protecția prin dreptul de autor?
- b) Protecția prin dreptul de autor a unui gust se întemeiază exclusiv pe gust ca atare sau (și) pe rețeta produsului alimentar?
- c) Ce trebuie să pretindă partea care invocă în cadrul unei acțiuni (în contrafacere) faptul că a creat gustul unui produs alimentar, protejat prin dreptul de autor? Poate această parte să se rezume la a pune produsul alimentar la dispoziția instanței în cadrul procedurii, pentru ca prin gustare și mirosire aceasta să își formeze o opinie privind aspectul dacă gustul produsului alimentar respectă condițiile protecției prin dreptul de autor? Sau este necesar ca reclamanta să prezinte (și) o descriere a alegerilor creative legate de compoziția gustului și/sau de rețetă, pe baza cărora gustul să fie considerat creația intelectuală proprie a autorului?
- d) În ce mod trebuie să stabilească instanța, în cadrul unei proceduri în contrafacere, dacă gustul produsului alimentar al pârâtului coincide într-atât cu gustul produsului alimentar al reclamantului, încât să existe o încălcare a drepturilor de autor? În acest context, prezintă relevanță (și) faptul că coincid și impresiile generale ale celor două gusturi?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 26 Smilde arată că prezenta cerere de decizie preliminară este inadmisibilă pentru motivul că litigiul principal ar trebui oricum respins. Astfel, Levola nu ar fi precizat care sunt elementele produsului Heksenkaas care i-ar conferi caracterul unei creații intelectuale proprii autorului lui.
- 27 În această privință, trebuie amintit că numai instanțele naționale care sunt sesizate cu litigiul și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe (Hotărârea din 10 martie 2009, Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, punctul 24, și Hotărârea din 1 iulie 2010, Sbarigia, C-393/08, EU:C:2010:388, punctul 19).

- 28 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii, adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice, beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei cereri formulate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 24 iunie 2008, *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, punctul 30 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 21 mai 2015, *Verder LabTec*, C-657/13, EU:C:2015:331, punctul 29).
- 29 Or, raportat la indicațiile furnizate de instanța de trimitere, nu se poate considera că problemele ridicate nu au nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal sau că ele privesc o problemă de natură ipotetică. Simplul fapt că instanța de primă jurisdicție, a cărei decizie este contestată la instanța de trimitere, a apreciat, spre deosebire de această din urmă instanță, că era în măsură să se pronunțe asupra litigiului cu care a fost sesizată fără a se pronunța asupra chestiunii preliminare dacă gustul unui produs alimentar poate beneficia de protecție în temeiul dreptului de autor nu poate conduce la o altă concluzie.
- 30 Pe de altă parte, trebuie să se constate că instanța de trimitere a furnizat Curții, conform articolului 94 din regulamentul de procedură, elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde la întrebările adresate.
- 31 În aceste condiții, întrebările preliminare sunt admisibile.

Cu privire la prima întrebare

- 32 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că se opune posibilității ca gustul unui produs alimentar să fie protejat prin dreptul de autor în temeiul acestei directive și ca o legislație națională să fie interpretată în sensul că acordă protecție unui asemenea gust în temeiul dreptului de autor.
- 33 În această privință, Directiva 2001/29 dispune la articolele 2-4 că statele membre prevăd pentru autori un ansamblu de drepturi exclusive vizând „operele” lor, iar la articolul 5 prevede o serie de excepții și limitări de la aceste drepturi. Directiva menționată nu conține nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al noțiunii „operă”. Prin urmare, având în vedere atât cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și cerința principiului egalității, această noțiune trebuie în mod normal să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, punctele 27 și 28, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2014, *Deckmyn și Vrijheidsfonds*, C-201/13, EU:C:2014:2132, punctele 14 și 15).
- 34 În consecință, gustul unui produs alimentar nu poate fi protejat prin dreptul de autor în temeiul Directivei 2001/29 decât dacă un astfel de gust poate fi calificat drept „operă” în sensul acestei directive (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 iulie 2009, *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 35 În această privință, pentru ca un obiect să poată fi calificat drept „operă” în sensul Directivei 2001/29, trebuie să fie întrunite două condiții cumulative.
- 36 Pe de o parte, trebuie ca obiectul vizat să fie original, în sensul că el constituie o creație intelectuală proprie autorului său (Hotărârea din 4 octombrie 2011, *Football Association Premier League și alții*, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctul 97, precum și jurisprudența citată).

- 37 Pe de altă parte, calificarea drept „operă” în sensul Directivei 2001/29 este limitată la elementele care sunt expresia unei astfel de creații intelectuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punctul 39, precum și Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctul 159).
- 38 În această privință, trebuie amintit că Uniunea, deși nu este parte contractantă la Convenția de la Berna, este totuși obligată, în temeiul articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, la care este parte, și pe care Directiva 2001/29 urmărește să îl pună în aplicare, să se conformeze articolelor 1-21 din Convenția de la Berna (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 februarie 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punctul 59 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 26 aprilie 2012, DR și TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, punctul 29).
- 39 Or, potrivit articolului 2 alineatul (1) din Convenția de la Berna, operele literare și artistice cuprind toate lucrările din domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi modul sau forma de exprimare. În plus, conform articolului 2 din Tratatul OMPI privind drepturile de autor și articolului 9 alineatul (2) din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, menționat la punctul 6 din prezenta hotărâre și care face de asemenea parte din ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2012, SCE, C-135/10, EU:C:2012:140, punctele 39 și 40), pot face obiectul unei protecții prin dreptul de autor doar expresiile, nu și ideile, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 2012, SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, punctul 33).
- 40 Prin urmare, noțiunea „operă” avută în vedere de Directiva 2001/29 presupune în mod obligatoriu să existe o expresie a obiectului protecției în temeiul dreptului de autor care îl face identificabil în mod suficient de precis și de obiectiv, chiar dacă această expresie nu ar fi neapărat permanentă.
- 41 Astfel, pe de o parte, autoritățile însărcinate cu supravegherea protecției drepturilor exclusive inerente dreptului de autor trebuie să poată cunoaște în mod clar și precis obiectele astfel protejate. Acest lucru este valabil pentru particulari, în special pentru operatorii economici care trebuie să poată identifica clar și precis obiectele protejate în favoarea terților, îndeosebi a operatorilor concurenți. Pe de altă parte, necesitatea de a înlătura orice element de subiectivitate, dăunător securității juridice, în procesul de identificare a obiectului protejat presupune ca acesta din urmă să poată face obiectul unei expresii precise și obiective.
- 42 Or, posibilitatea unei identificări precise și obiective lipsește în cazul gustului unui produs alimentar. Astfel, spre deosebire de exemplu de o operă literară, de pictură, cinematografică sau muzicală, care este o expresie precisă și obiectivă, identificarea gustului unui produs alimentar se bazează în esență pe senzații și experiențe gustative care sunt subiective și variabile întrucât ele depind în special de factori care au legătură cu persoana care gustă produsul în cauză, cum ar fi vârsta sa, preferințele sale alimentare și obiceiurile sale de consum, precum și de mediul sau de contextul în care este gustat acest produs.
- 43 În plus, o identificare precisă și obiectivă a gustului unui produs alimentar, care să permită deosebirea lui de gustul altor produse de aceeași natură, nu este posibilă prin mijloace tehnice în stadiul actual al dezvoltării științifice.
- 44 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze pe baza tuturor considerațiilor care precedă că gustul unui produs alimentar nu poate fi calificat drept „operă” în sensul Directivei 2001/29.
- 45 Ținând seama de cerința amintită la punctul 33 din prezenta hotărâre de a interpreta uniform noțiunea „operă” în cadrul Uniunii, trebuie de asemenea concluzionat că Directiva 2001/29 se opune posibilității ca o legislație națională să fie interpretată în sensul că acordă gustului unui produs alimentar protecție în temeiul dreptului de autor.

- 46 În consecință, este necesar să se răspundă la prima întrebare că Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că se opune posibilității ca gustul unui produs alimentar să fie protejat prin dreptul de autor în temeiul acestei directive și ca o legislație națională să fie interpretată în sensul că acordă protecție unui asemenea gust în temeiul dreptului de autor.

Cu privire la a doua întrebare

- 47 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 48 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretată în sensul că se opune posibilității ca gustul unui produs alimentar să fie protejat prin dreptul de autor în temeiul acestei directive și ca o legislație națională să fie interpretată în sensul că acordă protecție unui asemenea gust în temeiul dreptului de autor.

Semnături